

PADDENSTOELENPARADIJS

Alfons Vaessen

Kun je zo'n open duin als de Van Limburg Stirumvallei een paddenstoelenparadijs noemen? Paddenstoelenparadijzen dat zijn toch onze buitenplaatsen of wasplaatrijke duingraslanden? Bij recent onderzoek blijkt echter dat de stelling niet overdreven is. Er komen veel bijzondere paddenstoelen voor en het aantal zeldzame soorten is groot. Ook u kunt een bijdrage leveren aan het onderzoek in dit paddenstoelenparadijs.

Afbeelding 1. Zandtulpje is een van de doelsoorten van het zeereepproject (Alfons Vaessen).

ZEEREPPROJECT: VERRASSENDE RESULTATEN.

Eind oktober is de paddenstoelenflora in veel bossen over zijn hoogtepunt heen, maar in het open duin begint het feest dan pas. Vanaf eind oktober tot half november is een groot aantal soorten tussen het zand, de helm en het mos te vinden, waaronder veel specifieke soorten van openduinvegetaties, de zogenaamde witte – en grijze duinhabitats. Er zijn nu zes typische soorten aangewezen met een Natura 2000- en Rode Lijststatus. Deze moeten in het kader van de habitatrichtlijn gemonitord worden, het betreft duinstinkzwam, duinfranjehoed, duinveldridderzwam, helmharpoenzwam, zeeduin-champignon en zandtulpje (afbeelding 1).

Om inzicht te krijgen in de verspreiding is een landelijk monitoringproject – het zeereepproject – gestart. Hierbij worden alle Nederlandse duinen geïnventariseerd. In dit kader zijn twee km-hokken in het zuidelijke deel van de Van Limburg Stirumvallei en de aangrenzende zeereep onderzocht. Dit leverde verrassende resultaten op. Naast spectaculaire aantallen van het fraaie zandtulpje en een enkele duinstinkzwam, de meest opvallende paddenstoelen van het open duin, werden vrijwel alle doelsoorten gevonden. Enkel de zeer zeldzame helmharpoenzwam niet. Naast deze zes telsoorten zijn 16 typische begeleidende soorten gedefinieerd. Hiervan zijn er 11 gevonden. Kortom, in het relatief kleine, onderzochte gebied zijn maar liefst 16 van de 22 soorten waargenomen.

TWEDE VONDSTEN VOOR NEDERLAND

We hebben ook gekeken naar de overige paddenstoelen. In totaal zijn 52 soorten gezien. Dat lijkt niet veel, omdat je in een beetje bos zo aan de 100 soorten zit, maar in een biotoop die als "paddenstoelenarm" te boek staat is dit

aantal spectaculair. Het aandeel uiterst zeldzame tot vrij zeldzame soorten is zeer hoog: uiterst zeldzaam 2 soorten, zeer zeldzaam 1, zeldzaam 4, vrij zeldzaam 6. Dat is maar liefst 25%. Het meest in het oog springen de vondsten van zandparasolzwam, een vrij kleine soort met opvallend purperbruine banden op de steel en de hoedrand (afbeelding 2), en van het onopvallende duinkaalkopje (afbeelding 3). Beide zijn slechts eenmaal eerder in Nederland gevonden en ze horen bij stuivend duin. Andere zeldzame soorten zijn duinbreeksteeltje, gelatineschelpje, tonsuurkaalkopje, kleverig trechertje en viltige aardster. Al deze soorten zijn typisch voor helmvegetaties of open, mosrijk duin. Alle vondsten van de inventarisatie zijn opgesomd in de tabel.

WAAROM IS DEZE PLEK AANTREKKELIJK?

In dynamische landschappen, zoals stuivende duinen kunnen slechts die soorten leven die aan deze omstandigheden aangepast zijn. Dat geldt ook voor paddenstoelen. Omdat deze landschappen zowel in Nederland als in Europa zeldzaam zijn, zijn ook de specifieke soorten daarvan zeldzaam. In grootschalige stuivende complexen, zoals de Van Limburg Stirumvallei, vinden deze soorten een unieke plek, omdat er voldoende micromilieus zijn waar ze kunnen leven. Dit verklaart de grote soortenrijkdom.

Lees verder op de volgende pagina.

Afbeelding 2. Zandparasolzwam: de tweede vondst in Nederland (Alfons Vaessen).

PADDENSTOELENPARADIJS Vervolg pag. 3

Het is een fantastisch gezicht om tientallen zandtulpjes uit het kale duinzand te zien steken. Natuurontwikkeling, zoals in de Van Limburg Stirumvallei, werpt zijn vruchten af. Om deze soorten te behouden is het van belang te weten waar ze voorkomen, daarom is er meer onderzoek nodig naar de verspreiding van de soorten.

DOE MEE!

Het zeereeproject is een landelijk monitoringonderzoek van de Nederlandse Mycologische Vereniging in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring. Hierbij worden de zes kenmerkende soorten van het open duin en de 16 begeleidende soorten jaarlijks gemonitord. Per km-hok wordt gekeken of de soorten er

voorkomen en in welke aantallen. Het betreffende hok wordt jaarlijks tweemaal bezocht in de periode eind oktober tot half november als de meeste vruchtlichamen aanwezig zijn. Iedereen met enige paddenstoelenkennis kan eraan deelnemen, omdat je de soorten vrij gemakkelijk kunt (leren) herkennen. Mocht je belangstelling hebben, kijk dan voor meer informatie op www.mycologen.nl, klik op 'meetnet' en 'naar het zeereeproject' voor alle informatie en geef je op.

Alfons Vaessen is actief voor de Nederlandse Mycologische Vereniging en KNNV-afdeling Haarlem e.o.

Afbeelding 3. Duinkaalkopje: ook deze soort is pas voor de tweede keer in Nederland gevonden (Alfons Vaessen).

TABEL. SOORTEN ZEEREPPROJECT EN WAARNEMINGEN IN DEEL VAN LIMBURG STIRUMVALLEI EN AANGRENZENDE ZEEREËP.

	freq+RL	Km-hok 93-479	Km-hok 93-480
TYPISCHE SOORTEN			
Zeeduinchampignon	5	1	1
Helmharpoenzwam	3-BE	-	-
Duinveldridderzwam	5	-	3
Zandtulpje	4-BE	3	3
Duinstinkzwam	5-KW	X	X
Duinfranjehoed	5-KW	3	3
subtotaal aantal soorten		4	5
BEGELEIDENDE SOORTEN			
Melige bovist	5-KW	2	2
Dwergbovist	4-GE	-	1
Gelatineschelpje	3	-	3
Helmintzwam	3-GE	-	-
Piekhaarzwammetje	7	1	2
Mestnestzwammetje	4	-	-
Grauwe trechtersatijnzwam	3-GE	-	-
Zandputje	6-KW	1	1
Helmdikhoed	?	-	-
Zandparasolzwam	1-GE	X	-
Duinparasolzwam	6	2	3
Melige stuifzwam	7	1	1
Helmstropharia	3-GE	-	-
Gesteelde stuifbal	5	1	1
Ruwstelige stuifbal	4	2	1
Donkerstelige stuifbal	4	3	2
subtotaal aantal soorten		9	10
TOTAAL		13	15

(Legenda: kolom freq+RL: 1 = uiterst zeldzaam oplopend tot 7 = algemeen. In de beide laatste kolommen: X = aanwezig, 1 = schaars, 2 = matig algemeen, 3 = (zeer) algemeen.)